

Boží království v diskusi ve dvacátém století a ve světle Písma

Anthony Buzzard

Téma Božího království prožívá něco z oživení v teologii a kázání, ale stále ještě existují některé nevyřešené základní otázky, které je obklopují. Mr Buzzard, absolvent Oxfordu, vyučuje na Oregon Bible College v Illinois a zde se ujímá tématu, které ho nějakou dobu fascinovalo.

Význam Božího království pro naše pochopení biblického křesťanství může být těžko přehnaný. Mezi učenici existuje působivý konsenzus (vzácný, třeba v oblasti studií Nového zákona!) v tom, že Boží království tvoří samotné jádro všeho, co Ježíš učil. Potvrzení ústředního významu Království v Ježíšově službě se objevuje všude. Když Archibald Robinson v roce 1901 přednášel Bampton Lectures, poznamenal, že

nemůže být pochyb o tom, že v učení našeho Pána je Boží království reprezentativní a všeobjímající shrnutí jeho osobitého poselství. ... V celém Jeho poselství je „Dobrá zpráva o Království“.¹

Robert O'Toole si všímá, že pro Lukáše v obou jeho spisech „kázání o Božím království shrnuje službu Ježíšovu, apoštolů, učedníků a Pavlova“.² Království je tedy hlavním zájmem celého Nového zákona. Poskytuje hlavní téma evangelia.

Skutečnost, že Ježíš nemůže být oddělen od Božího království, že „vytažení tohoto konceptu z Ježíšova života by bylo jako odstřelit základ mrakodrapu“,³ nevedla k odpovídající dohodě o významu, který Ježíš připojil k výrazu Boží království. „Kompetentní lidé nebyli schopni dosáhnout konsensu více než století“⁴ o Ježíšově chápání Království. Zdá se, že to vyvolává otázku o našem chápání křesťanské víry jako celku. Můžeme prohlašovat, že známe Ježíšovu mysl s jakousi jasností, pokud přiznáváme pochybnosti o významu jeho základního konceptu?

Tato esej se pokouší o stručný přehled diskuse o Božím království, protože Johannes Weiss a Albert Schweitzer narušili status quo v teologii Království. Jejím účelem je také přesně určit skrytou příčinu zmatku ohledně významu Království, stopující tento problém k anti-eschatologickému předsudku, jenž ovládá tolik komentátorů.

Publikace Johanna Weisse (1863-1914) *Die Predigt Jesu vom Reiche Gottes* (1892) znamenala významný posun k pochopení, že Ježíšovo učení se vyznačovalo silným apokalyptickým tónem, což bylo téměř úplně nepřítomné v převažující sociálně-liberální artikulaci království reprezentované Albrechtem Ritschlem (1822-1889). Boží království rozhodně nemělo, tvrdil Weiss, být vykládáno jako individualistický zážitek Boží vlády v srdci. Království bylo naopak zásadně budoucí, jako událost, která uvede nový řád. Království Boží nemá být ztotožňováno s etickým jednáním. Ježíšova etika má být chápána jako požadavky pro následovníky Ježíše, kteří doufají, že vstoupí do království, až přijde. Království nevznikne postupně růstem nebo vývojem, nýbrž pouze následkem kataklyzmatického božského zásahu při Parousii. Albert Schweitzer nezávisle dospěl ke stejným obecným závěrům o povaze Království v Ježíšově učení a odmítl stávající etický pohled na ně ve prospěch eschatologického porozumění.⁵

¹ *Regnum Dei: Eight Lectures on the Kingdom of God in the History of Christian Thought* (London: Methuen and Co., 1901), 8, 9.

² *The Kingdom of God in 20th Century Interpretation*, Wendell Willis, ed. (Hendrickson, 1987), 153 (potom zkráceno pro "20th Cent.").

³ D. B. Kraybill, *The Upside-Down Kingdom* (Herald Press, 1978), 23.

⁴ *20th Cent.*, xi.

⁵ *The Mystery of the Kingdom of God* (New York: Schocken, 1914), první vydání 1901.

Schweitzerovy a Weissovy práce se setkaly s počátečním odporem těch, kteří shledali eschatologický prvek v Ježíšově veřejném oznamování jako rušivý. Avšak s podporou pesimistické nálady vytvořené druhou světovou válkou byli učenci připraveni uznat, že Ježíš by měl být vskutku chápán na pozadí apokalyptických očekávání založených na prorocké naději Starého zákona na zřízení Království. Odkaz Schweitzera si vynutil přehodnotit mnohé výklady Ježíšova života, které často odrážely ideologie a zájmy 19. století založené spíše na kantovském etickém idealismu než na důkazech Písma. Pozoruhodně však ani Weiss, ani Schweitzer neviděli potřebu 'mít svou vlastní pozici [vůči Království], jež se zdá být identická s Ježíšem!'⁶ Zdálo by se, že poselství historického Ježíše bylo jeho moderními následovníky považováno za nevhodné!

Znovuobjevení apokalypticko-eschatologického Ježíše přimělo Bultmanna a C. H. Dodda, aby se zabývali obtížným problémem, jak by Ježíšovo poselství mohlo být stále ještě potvrzeno jako ústřední a autoritativní navzdory jeho eschatologické orientaci.⁷ Jak upozorňuje Richard Hiers,

historický eschatologický Ježíš zpochybnil přesvědčení a nároky jak liberálního, tak tradičního křesťanství. Liberální křesťanství vnímalo Ježíše především jako učitele a vzor nadčasové etiky lásky těmi, kdo buď prolašovali, že Boží království je přítomno v srdcích jednotlivců skrze zážitek společenství s Bohem, nebo těmi, kdo volali lidi všech dob k úkolu přinést Boží království (nebo rozšířit jeho vliv) na zemi prostřednictvím morálního jednání a sociální reformy.⁸

Jak Bultmann tak Dodd se museli zabývat tvrzením, že Ježíš očekával, že Království bude nadpřirozeně zřízeno ve velmi krátké době. Poněvadž Království nedorazilo, jeho poselství o Království bude zpochybněno. Tradičně bylo rozhodnuto, že spása je skrze víru v ukřižovaného a vzkříšeného Spasitele. Proto Ježíšovo oznamování nadcházejícího Království bylo nedůležité, leda jako přehodnoceno tak, aby znamenalo založení církve nebo aby potvrdilo, že křesťané „jdou do nebe“, když zemřou.

Pohoršení ze znovuobjevení apokalyptického Království v poselství Ježíšova evangelia nesmí být podceňováno.

Když katolický učenec, Alfred Loisy, vyložil své závěry ohledně Ježíšových eschatologických přesvědčení – které se velmi podobaly Weissovým a Schweitzerovým, katolická církev odpověděla formálními sankcemi a osobním hanobením a zakročila položením víka na katolickou biblickou učenost na několik desetiletí.⁹

Britský křesťanský platonista, C. H. Dodd, byl hoden výzvy nových objevů. Vzav jako rozhodující text Mat. 12:28 (par. Lukáš 11:20), navrhl teorii, kterou J. E. Fison později charakterizoval jako 'rovnou a na rovinu kacířskou podle norem Nového zákona'¹⁰, když Ježíš prohlásil, že Království je 'věcí současné zkušenosti', a ne 'něco, co by mělo přijít v blízké budoucnosti'.¹¹ Podle Dodda výroky o jídle a pití v Království odkazovaly na 'transcendentní řád nad rámeč prostoru a času'.¹² Doddova teorie se dostala do potíží s těmi texty, které jasně počítaly s příchodem Království při Parousii. Jeho jedinou odpovědí bylo odmítnout futuristické výroky o království jako pozdější dodatky církve. Richard Hiers účtuje s Doddem, ne bez důvodu, že obchází nebo ignoruje některé texty, zejména

⁶ D. L. Holland, 'History, Theology and the Kingdom of God: A Contribution of Johannes Weiss to Twentieth-Century Theology,' *Biblical Research* 13, 1968, 56.

⁷ *20th Cent.*, 15.

⁸ *20th Cent.*, 16.

⁹ *20th Cent.*, 17.

¹⁰ J. E. Fison v *The Christian Hope* (Longmans, 1954), citován Leanem Monisem v *New International Commentary on I Thessalonians*, 147

¹¹ C. H. Dodd, *The Parables of the Kingdom* (New York, Scribner's, 1961), 29-31.

¹² *The Parables of the Kingdom*, 38-40

první žádost v Pánově modlitbě, Mat 6:10 = Lukáš 11:2, která jasně ukazuje, že Ježíš vyhlížel příchod Království jako rozhodující událost konfrontující jeho současníky.¹³

Člověk může nesouhlasit s Hiersem, že Ježíš očekával, že Království přijde během jeho života, ale jeho tvrzení proti Doddovi, zopakované mnoha dalšími, může být těžko sporné.

Nechť k futuristickému, apokalyptickému Království se odrazila v Bultmannově teologii jinak, ale s neméně katastrofálními výsledky pro Ježíšovo ústřední poselství. Bultmann plně uznal eschatologický prvek oznámení Nového zákona, ale obešel jej nárokem vytrhnout ze židovské „slupky“ procesem „demytologizace“ základního, trvalého prvku, a to výzvy „krize rozhodnutí“. Bultmann tak mohl tvrdit, že „kérygma“ (jak „přehodnoceno“ v duchu existencialistické filosofie) nahrazuje „historického Ježíše jako poselství oslovující pozdější generace“.¹⁴ Ale jak Hiers dále říká:

Je-li podstata Ježíšova kázání teologicky málo důležitá, jak tvrdí Bultmann, člověk by se mohl zeptat, proč se stará o „demytologizaci Ježíšova poselství“.¹⁵

Zprostředkující pozici mezi Schweitzer/Weissovou školou a školou Dodd/Bultmannovou dosáhli W. G. Kümmel a George Eldon Ladd. Snažili se vyrovnat extrémní svých předchůdců při studiu Království a navrhli, že Království je přítomné i budoucí. Možná, že ve skutečnosti souhlasili s Bultmannovým přesvědčením, že „i když je Království úplně budoucí, zcela určuje přítomnost“.¹⁶ Důležitým faktorem v tomto pohledu je, že *budoucí* Království je primární a současný aspekt je z něj odvozen. Ježíšova vymítání duchů jsou znameními Království, které funguje předem. W. G. Kümmel neztratil ze zřetele „prohlášení, která předpokládají nebo výslovně neuvádějí blízkost, ale budoucnost Božího království“.¹⁷ Kümmel byl přesvědčen, že Ježíš se mýlil ohledně očekávaného bezprostředního příchodu Království. To by mohlo vážně podkopat Ježíšovu autoritu. Kümmel však ve svém naléhání trvá na tom, že nadcházející království nesmí být odděleno od historie. Jeho prohlášení je obzvláště zajímavé jako opatrné proti systémům Dodda a Bultmanna a dřívějších liberálů:

Poněvadž Nový zákon jako své ústřední poselství uvádí, že Boží akt v určitém okamžiku dějin je konečným vykupitelským aktem, mytologická forma pojetí nemůže být jednoduše oddělena od tohoto ústředního poselství: to by totiž znamenalo, že poselství Nového zákona samo je zrušeno, pokud nadčasové poselství týkající se přítomnosti jako času rozhodnutí nebo týkající se duchovní blízkosti Boha nahrazuje kázání eschatologické budoucnosti a určení přítomnosti touto budoucností. *Proto není možné odstranit pojem času a s ním budoucí eschatologii z eschatologického poselství Ježíše*.¹⁸

Výzkum Království George Eldona Ladda pramenil z jeho objevu, že „žádný výklad Božího království se nezdá odpovídat biblickým údajům“.¹⁹ Jsme zavázáni Laddovi za jeho důraz na systém „dvou věků“, který je jistě základem Ježíšova myšlení, a jeho závěru, že Boží dynamické panování vniká do přítomného věku, „aniž by jej proměnila v nadcházející věk“.²⁰ S tímto pohledem udržuje současnost a budoucnost v napětí, aniž by ztratil ze zřetele v čase zakořeněnou budoucnost. Ladd také zápasil s olivetskou debatou a dospěl k závěru, že Ježíš protkává dějiny a eschatologii, aniž by ty dvě jasně rozlišoval. Mohlo by se jednodušeji říci, že Ježíš předpokládal v Jeruzalémě období velkého utrpení těsně před Parouzií.

¹³ *20th Cent.*, 20

¹⁴ Hiers, *20th Cent.*, 27.

¹⁵ Hiers, *20th Cent.*, 27.

¹⁶ *Jesus and the Word* (New York, Scribner's, 1958), 51.

¹⁷ *Promise and Fulfillment: The Eschatological Message of Jesus* (London, SCM Press, 1957).

¹⁸ *Promise and Fulfillment*, 148, přidáno zdůraznění.

¹⁹ G. E. Ladd, *The Pattern of New Testament Truth* (Eerdmans, 1968), 47.

²⁰ *The Presence of the Future: The Eschatology of Biblical Realism* (Eerdmans, 1974), 149.

Náš historický průzkum zakončíme zmínkou o práci Normana Perrina. Když vyráží novým směrem, odmítá myšlenku, že Boží království je vůbec pojmem. Ve skutečnosti je to „napínací symbol“, který může vyvolávat „celý rozsah nebo řadu pojmů“, ale neuvádí žádný zvláštní odkaz na „současnost“ nebo „budoucnost“. Bůh je Králem pro existenciální reality života.

Co je třeba udělat s těmi odlišnými pohledy na Ježíšovo oblíbené téma? Zdálo by se, že v sázce je samotné evangelium, protože Ježíš neustále mluvil o „evangelium Království“, vyzývající k víře v toto poselství dlouho předtím, než bylo slyšet jediné slovo o jeho obětní smrti a následném vzkříšení. (Mar 1:14, 15; Luk 4:43, atd. s Luk 18:31-34). Apoštolové, jak Lukáš vskutku hojně objasňuje, *po vzkříšení* dále šířili stejné evangelium o Božím království. (Sk 8:12; 14:22; 19:8; 20:25; 28:23,31).

Navrhujeme, že většina zmatků ohledně významu Království, a tedy ohledně samotného křesťanského poselství, povstala ze selhání všech výše uvedených schémat *vymezit budoucí království*. Na království je vrženo velmi málo světla tím, že se prostě říká, že je jak přítomné tak budoucí. Ačkoli jistě existuje přítomný aspekt Božího království a též budoucí, musí být uznáno, že z těch dvou aspektů je jeden rozhodující a ten druhý odvozený. Toto je síla Weisse a Schweitzera a je potvrzena dílem Shailera Matthewse *The Messianic Hope in the New Testament*.²¹ Za prvé správně trvá na nezbytném prvku eschatologie v novozákonním uvedení Království. Silně se staví proti názoru, že:

Boží království nehraje v apoštolském křesťanství žádnou důležitou roli; že všechny záležitosti eschatologické už nebyly pro prvotní církve a pro Pavla a první otce ničím víc, než jsou pro moderní pojednání o systematické teologii. Takový pohled nejen postrádá historickou perspektivu, ale je i v rozporu s celým myšlením literatury apoštolského křesťanství. Samotné jméno hnutí, křesťanství, by naznačovalo opačný názor. Kdyby eschatologické Boží království bylo sekundárním prvkem v rané církvi, bylo by daleko *od jeho velké podmínky víry*.²²

Vyčerpávající analýza Ježíšova konceptu království od Shailera Matthewse přináší následující výsledky:

Pro Ježíše, stejně jako pro farizeje, bylo Boží království stále budoucí. Bylo naléháno na pokání, ne způsobem, jak přivést království, ale jako příprava na členství v něm, když by se k Otcově potěšení mělo objevit. Království je tedy Božím darem, předurčeným k příchodu, nikoli jako produkt společenského vývoje, ale nenadále, jako něco, co již bylo připraveno před založením světa.²³

Matthews je plně připraven vidět současný prvek v Ježíšově pojetí Království, ale tvrdí, že

v nejlepším případě pasáží, které lze citovat ve prospěch existujícího současného království, je mimořádně málo, zatímco ty, které se přirozeněji musí vykládat tak, aby odkazovaly na budoucí království, jsou všechny skoro úplně ustavičné.

Celé schéma Ježíšova učení je

tak naprosto důkladně jako to, co bylo ukázáno, že je musel zdědit, což činí nahrazení novými definicemi těch, které jsou zděděny, svérázným v nejvyšším stupni. Historicko-gramatický proces, pokud za něco stojí, vyžaduje, aby se ze dvou použití pojmu království [přítomného a budoucího] zvolilo eschatologické jako základní.

Dospívá k závěru, že budoucí království je pro Ježíše primární. Přítomné království je z něj odvozeno.

Jakákoli přesná definice Božího království, jak ji používá Ježíš, musí být eschatologická. Pro Ježíše, stejně jako pro jeho současníky, ještě království nenastalo. Jeho výskyt nebude výsledkem žádné společenské evoluce, ale náhlý jako Boží dar; lidé nemohli urychlit jeho příchod; mohli se na něj pouze připravit.²⁴

²¹ University of Chicago Press, 1905.

²² str. 145, důraz přidán. Harnack souhlasí: 'Evangelium vstoupilo do světa jako apokalyptická eschatologická zpráva, apokalyptická a eschatologická nejen svou podobou, ale i svým obsahem' (*History of Dogma*, Vol. I, 58).

²³ *The Messianic Hope*, 72.

²⁴ op. cit., 80, 82.

K tomuto chápání Království se přítomný pisatel cítí nucen svědectvím Nového zákona. Skutečnost, že eschatologické Království už není široce přijímáno, lze vysledovat k antipatii „moderního vědeckého člověka“ vůči představě budoucího božského zásahu. Ježíš však může být modernizován pouze na úkor celého svého poselství evangelia o Království! Všechny pokusy vysvětlit Království bez ohledu na jeho dědictví ze Starého zákona, zakořeněné ve vyhlídce na Pánův den a následující Mesiášské království na obnovené zemi, musí selhat. To nebránilo moderním autorům, aby pokračovali v podpoře Království odstřiženého od jeho apokalyptických asociací.

Historické zkoumání západní zkušenosti s mesiášskou nadějí Rosemary Reutherové²⁵ vrhá neocenitelné světlo na kontext, ve kterém má být Ježíšovo poselství o Království chápáno. Potvrzuje, že původní křesťanský světový názor sledoval vzor, který nazývá „apokalyptickou krizí“. Apokalyptika je stopována k židovskému prorockému futurismu, kde je kniha Daniel vůdčím vlivem. Prvky této filozofie dějin jsou tak důležité pro pochopení Ježíše, že si zaslouží, aby byly stručně přezkoumány.

Bůh uzavřel smlouvu se svým lidem, že bude jejich Bohem a oni budou jeho lidem. ... Smluvnímu lidu bylo slíbeno, že budou mocným národem. Zdělá zemi oplývající mlékem a medem. Budou vlastnit zemi v míru, ctnosti a prosperitě. ... Ve světle smlouvy a slibu byly katastrofy na lidech interpretovány jako nevěrnost lidí vůči Bohu. ... Tak vstupuje prorocký motiv rozsudku. . . Bůh se snaží obrátit lidi a přivést je zpět k věrnosti vůči sobě. Když se to stane, pak bude dlouho očekávaný slib naplněn. Obrazy zbožnosti, štěstí, blahobytu, plodnosti a míru pak mohou být představeny jako symboly tohoto očekávaného vysvobození. Tyto myšlenkové struktury se ukázaly jako trvalý klíč, kterým židovský lid interpretoval svou vlastní historii ve vztahu k Bohu. Toto očekávané naplnění slibu nebylo spasením do jiného světa, nýbrž budoucí pozemskou érou, která je jak ideálem, tak historickým cílem společenství.

Vlastní součástí schématu „apokalyptické krize“ je pronikavý vliv kosmického zla, které

se zmocnilo světa, takže tento svět unikl z Boží nadvlády a stal se mu cizím. Stal se královstvím toho zlého. ... Spása může přijít jen radikálním svržením tohoto přítomného světa, této přítomné epochy, a inaugurací radikálně nového světa a epochy založených na odlišném principu, na principu Boží nadvlády, a ne na dominanci démonických mocností... *Musí nastat velké kosmické zúčtování mezi Bohem a mocnostmi a knížectvími „tohoto světa“, svržením jednou provždy a vytvořením nového řádu, v němž budou Boží právo a spravedlnost zajištěny a zvítězí...* V rámci apokalyptické perspektivy však tato tisíciletá mesiášská vláda není považována za evoluční proces, i když později takto byla interpretována. Zlo je spíše vnímáno jako odstraněné jednou provždy díky náhlému zásahu, který se odehrává mezi historií a začátkem mesiášské vlády. Poté dobro bezrozporně panuje. ... Bylo by protismyslné říkat, že „Kristus přišel“ a přesto stále ještě na zemi otevřeně existují války, nemoci a nespravedlnosti. Příchod Mesiáše a příchod mesiášského věku jsou identické.²⁶

Jako popis novozákonního mesiášského pohledu na budoucnost by bylo těžké se s tím vyrovnat. I když se Kristus objevil, Království ještě nepřišlo. Jeho příchod se očekává při parousii, která bude vskutku kosmickým zúčtováním (Mat 24:29-31; 2 Tes 1:7, 8, atd.). Kdyby byla tato filozofie dějin uchováována věřícími, kteří tvrdí, že se spoléhají na Bibli jako na normativní normu ve věcech víry, sotva by existoval spor o Ježíšův ústřední koncept, Boží království. Zdá se však, že teologové nepovažují tuto perspektivu za přijatelnou – což může znamenat, že Ježíšovo učení je méně populární, než se mělo zato.

Poučná studie Georgie Harknessové, *Understanding the Kingdom of God*,²⁷ zápasí udatně s problémem Království, ale vnímá ona, jak nelogicky opouští prvek, který nemá ráda – prvek „apokalyptické krize“? Pokaždé, když se setká s pasážemi v Ježíšově učení, které se zdají odrážet židovský mesianismus, odpoví rčením,

²⁵ *The Radical Kingdom, The Western Experience of Messianic Hope* (Paulist Press, 1970)

²⁶ op. cit., 4-9, přidáno zdůraznění.

²⁷ Abingdon Press, 1974.

že „to nezni jako Ježíš“. Ale to znamená argumentaci v kruhu. Její Ježíš je trvale nenásilný, a proto nemohl vyhrožovat vyhlazením svých nepřátel při parousii. (O tom, že pro své následovníky Ježíš obhajoval nenásilí v přítomné době, když pobývají jako „cizinci“ a vyslanci v nepřátelském světě, není sporu.) Kdyby však opustila toto selektivní využívání důkazů a umožnila, aby apokalyptický Ježíš jasně promluvil jak z evangelií a epištol tak ze Zjevení, její konstrukce Božího království by byla zcela odlišná. Zdá se, že se nakonec vrací k liberálnímu zvyku restrukturalizovat učení Ježíše o Království, aby se přizpůsobilo moderním ideálům (ne že by církve měla dobrý záznam o naplňování ideálů nenásilí!). Zjištění Weisse a Schweitzera mají malý vliv na její teologii Království, nicméně zajímavé mohou být jako historické studie.

Harknessová poukazuje na chybu obsaženou ve sloganu 'Ježíš kázal Boží království. My kážeme Ježíše.' Ptá se: 'Můžeme však kázat Ježíše, nebo ho dokonce chápat, aniž bychom porozuměli Boží královské vládě, ústřednímu tónu Jeho učení?'²⁸ Neměli bychom se také ptát: Můžeme kázat Ježíše, nebo ho dokonce chápat, pokud odstraníme apokalyptický kmen, který je vetkán do všech jeho učení? Harknessová si všimá, že v Lukáši existuje pasáž tak krutá a mstivá ve svých důsledcích, tak nepodobná celému Ježíšovu duchu, že je zřídka citována, pokud je skutečně objevena: 'Pobijte mé nepřátele v mé přítomnosti' (Luk 19:27).

Řeší tuto obtíž tím, že pochybuje, zda Ježíš mohl něco takového říci. Je si jistá, že

Ježíš zcela odmítl historické a ve své době nejběžnější chápání Mesiáše jako politického vysvoboditele, který by obnovil Izrael do své dřívější velikosti pod Davidem.²⁹

Jak si tedy poradí se zjevnou skutečností, že apoštolové jako důvěrní žáci v Ježíšově službě Království, včetně poučení během čtyřiceti dnů po vzkříšení, se ptají na Království, jež bude pro Izrael obnoveno (Skutky 1:6)? Oni hájí historický, mesiášský pohled na Království. Reakce Harknessové na přítomnost 'židovského' Království v mysli apoštolů jde daleko za vše, co bylo v textu uvedeno. Myslí si, že

potíž, se kterou se setkali i Ježíšovi nejbližší učedníci, aby pochopili Jeho poselství, dokazuje skutečnost, že když se sešli, zeptali se na obnovení království pro Izrael. Davidův Mesiáš byl stále jejich snem! Ježíš si zřejmě myslel, že je zbytečné se s nimi přít.³⁰

Ježíš však neměl ve zvyku přehlížet hrubé nedorozumění ohledně Království, kdyby to nastalo. Faktem je, že jejich otázka odráží eschatologii, od které Ježíš nikde neodrazil (Mat 19:28; Luk 22:28-30, atd.) a která silně potvrzuje apokalyptický rámec, do kterého je jeho učení vsazeno. Pokud připustíme otázku jako přirozenou ve světle toho, co Ježíš očekával ohledně budoucího Království, nebude nutné podezírat, jak to dělá Harknessová, že

Ježíšova apokalyptika byla pravděpodobně zkreslena v záznamech synoptiků.³¹

Nelze se vyhnout podezření, že v téměř všech současných zkoumáních Království v učení Ježíše, existuje silná antiapokalyptická tendence. Zdá se, že komentátoři jsou odhodláni učinit z Ježíše 'jednoho z nás'. Nebezpečí tohoto 'odmesiaštění' je, že Ježíšovo evangelium o Království, zachraňující poselství, které předložil on i apoštolové, se radikálně překroučí. Hlavní složka poselství je buď ignorována nebo přehodnocena tak, aby byla více v souladu s naším 'moderním' názorem.

Závěr, ke kterému je člověk veden po prozkoumání současné debaty o Božím království, je ten, že *budoucí* Království téměř vždy trpí zanedbáváním. Je buď ignorováno nebo je zcela neurčité. Je-li neurčité, má malou hodnotu mluvit o Království jako o přítomném tak budoucím, jako by neexistoval rozdíl ve formě Krá-

²⁸ Harkness, 17

²⁹ op. cit., 82.

³⁰ op. cit., 84.

³¹ Harkness, 90

lovství ve dvou různých časových bodech. To by bylo jako říkat, že období zasnoubení se neliší od následné svatby. Zatímco o svatbě může být v určitém smyslu řečeno, že je „přítomna“ i v době přípravy na ni, nepochybujeme o tom, že svatba, vhodně řečeno, je budoucí a jasně se odlišuje od současného období. Tak je to s Královstvím. Přítomnost Království může být vnímána jako předzvěst toho, co bude v budoucnu. Ale v budoucnu má přijít katastrofickým božským zásahem, Pánovým dnem proroků, který se stává parousií Nového zákona. Tato událost bude pocházet z celosvětového rozšíření Království pod Mesiášovou vládou, jak oznámili všichni proroci.

Slabinou tolika čtení o Království je, že z diskuse byl vyloučen Pánův den. Boží království je pak svázáno tak, že nějakým způsobem spíše závisí na evolučním procesu, na kterém musíme pracovat, než na nové éře začínající po skončení Pánova dne, jak to vidí všichni proroci a Nový zákon. (srv. Luk 21:31). Toto, možná, má jen říci, že moderní teologové převážně opustili 'adventistický' výhled, který prostupuje Novým zákonem a který je celý nedílnou součástí Ježíšova apokalyptického pohledu. Ale Ježíšova mesiášská perspektiva ovlivňuje vše, co učí, a prostě nemůže být odebrána z jeho učení, aniž by všechno drasticky změnila.

Abych to shrnul, situace se zdá být taková, že evangelíci se z velké části vyhýbají „evangelium o Království“ kvůli strachu ze spojení s tradicí „sociálního evangelia“ Waltera Rauschenbusche. Na druhé straně „liberálové“ vítají „evangelium o Království“, ale přehodnocují je tím, že se zbavují jeho silně apokalyptického důrazu v Ježíšově učení. Tak žádný „tábor“ nepředává evangelium, jak ho učil Ježíš. Odhalující pohled na myšlení apoštolů ve Skutcích 1:6, kde jsou výsledky Ježíšova učení zopakovány v naději apoštolů, že Království bude navraceno do Izraele, stále ještě čeká, aby byl uchopen jako klíč k myslí Ježíše, jehož pohled na Boží království je nejvíce nepodobný názoru, o němž církev tvrdí, že má jeho podporu.

Fascinující studie Mortimera Ariase o Království³² se ptá: 'Proč je to tak, že jazyk Království zmizel z evangelizace a často z teologie samotné?'³³ 'Zdá se, že celíme zatemnění Božího panování, jež trvá od apoštolského věku až do současnosti, zejména v naší teologii evangelizace.'³⁴ Tuto situaci popisuje jako 'bolestnou a vážnou.'³⁵ 'Dobrá zpráva o Království není způsob, jakým popisujeme evangelium a evangelizaci. To je problém...'³⁶ 'Proč jsem to neviděl už dřív? Evangelizace o Království může být odpovědí na naši současnou krizi.'³⁷ Arias sleduje původ toho, co se zdá být katastrofální ztrátou Ježíšova evangelia:

Ježíš přišel oznamovat 'dobré poselství o Božím království. To je moje poslání' (Lukáš 4:43). Místo toho jsme kázali 'plán spásy' nebo nějaký jiný evangelizační vzorec a nazývali jsme to 'evangelizací'.³⁸

Proč je to tak, že my, kazatelé a evangelisté, kteří máme hlásat evangelium Ježíše, Krista, zdá se, jsme vynechali ústřední aspekt Ježíšova učení?³⁹

Pak přichází osobní přiznání:

Když jsem poprvé opustil seminář, neměl jsem jasnou představu o Božím království a neměl jsem místo ve své teologii pro druhý příchod nebo parousii. ... Neměl jsem žádný zájem o budoucnost. ... Upřímně věřím, že část našeho problému s teologií evangelizace a s matoucí problém motivace má co do činění s vadnou eschatologií (a ještě vadnější proto, že to bylo spíše slepé než záměrné).⁴⁰

³² *Announcing the Reign of God, Evangelization and the Subversive Memory of Jesus* (Fortress Press, 1984).

³³ op. cit., 41

³⁴ op. cit., 55

³⁵ op. cit., 66

³⁶ op. cit., xiii

³⁷ op. cit., xvii

³⁸ op. cit., 1

³⁹ op. cit., 9

⁴⁰ op. cit., 85, 87

Ariasovo dílo má charakter prorockého volání církvím, aby se vrátily k evangeliu o Království, aniž by ustupovaly od apokalyptiky předpokládané 'Božím královstvím'. Richard Hiers potvrzuje Ariasova zjištění a sleduje náš současný zmatek ohledně Ježíšova evangelia k 'neochotě ze strany vykladačů brát vážně Ježíšovu eschatologickou perspektivu'.

Specialisté Nového zákona neobnažili veřejnému pohledu (a často vlastnímu vědomí) specificky eschatologickou povahu Ježíšova přesvědčení a kázání naznačených synoptickou tradicí.⁴¹

Zdá se, že Weiss/Schweitzerova revoluce, kterou začalo naše století, má stále ještě svůj účinek. Jejím pokroku však překáží nechuť 'teologie' k biblickému chápání Království. 'Adventisté' si už 150 let stěžují, že apokalyptické napětí v Ježíšově vyučování nebylo bráno vážně. Snad bude vyslechnuta prosba Mortimera Ariase o návrat k synoptické tradici ohledně evangelia Království. Mezitím může být člověk pouze zvědav, zda autentický hlas Ježíše bude docela dobře vyslyšen v současném hodnocení Jeho učení. Závěry Richarda Hierse se mohou ukázat jako upřímný komentář k způsobu, jakým jsme Ježíše odmítli:

Není pochyb o tom, že Ježíš a evangelisté hledali budoucí aktualizaci rozhodujících 'posledních' událostí: příchodu Syna člověka ... a příchodu Království či nadcházejícího věku. Že to v současné exegezi a teologii určité hrálo jen malou roli, lze přisuzovat především dogmatickým nebo filosofickým zájmům (nebo averzím) 'činite-lů' exegeze a teologie. Teprve nedávno se toto 'futuristická' přesvědčení stává uznávaným jako něco jiného než jen prvotní židovská a raně křesťanská absurdita, která má být zlikvidována rychle a pokud možno tiše. ... Je důležité, že obháji 'realizované' a 'futuristické' eschatologie obecně končí odstraněním budoucího očekávání nebo i jeho významu.⁴²

Tímto způsobem se mohou ukázat jako bezděční kazisvěti evangelia o Království, jak je provolával Ježíš. Evangelium o Království je koneckonců evangeliem o Bohu a o Krista a ústředím křesťanské víry.

J. Ramsay Michaels došel k závěru, že 'i když existoval současný aspekt Božího království, který se skutečně vrátil k historickému Ježíši, byl v jeho myšlení tento aspekt odvozeným, ne primárním. Výslovně, království proklamované Ježíšem bylo budoucí; pouze zprostředkovaně mohlo být považováno za přítomné.'⁴³ Analýza zaznamenaných Ježíšových výroků potvrzuje toto prvenství budoucího Království, a protože evangeli-um je o Království, prvenství budoucího Království v *samotném poselství evangelia*. Rozpačitost nad budoucí, apokalyptickou dimenzí v Ježíšově poselství podněcuje mnohé z kázání evangelia k tomu, aby sestrojilo své evangelium z Pavlových dopisů soustřeďující se téměř výhradně na smrt, pohřbení a vzkříšení Ježíše, tj. evangelia o Ježíši s vyloučením poselství, které kázal.⁴⁴

⁴¹ *The Kingdom of God in the Synoptic Tradition* (University of Florida Press, 1970), 3, 4.

⁴² op. cit., 96

⁴³ 'The Kingdom of God and the Historical Jesus,' v *The Kingdom of God in 20-Century Interpretation*, Wendell Willis, ed. (Hendrickson, 1987), 110. Několik synoptických tvrzení, která jsou považována za důkazy o přítomnosti Království, mohou být méně jasná, než se předpokládalo. Mat 12:28 hovoří o Království 'přicházejícím na' toho, kdo byl osvobozen od démonského útlaku. Znamená však 'efthasen' něco víc než to, že je osoba určena pro Království? Hněv, který 'přišel na' ('efthasen') Židy (1 Tes 2:16) zůstává 'nadcházejícím hněvem' (1 Tes 1:10). Viz dále Richard Hiers, *The Kingdom of God in the Synoptic Tradition* (Univ. of Florida Press, 1970), 30-35. Lukáš 17:21 může být také chápáno s poznámkou pod č. v NEB a s Hiersem (op. cit., 22-29) jako odkaz na budoucí příchod království. Jak upozorňuje Hiers, Lukášova eschatologie je jinde 'jednoznačně futuristická, pokud jde o Boží království' (op. cit., 29). I když tyto pasáže čteme jako důkaz přítomnosti moci Království, nejsme zbaveni povinnosti definovat mnohem častěji zmiňované budoucí Království.

⁴⁴ 2 Jan 7-9, 1 Tim 6:3 a Heb 2:3 se zdá, že směřují proti této tendenci. Tyto verše nebránily evangelíkům v tom, aby přijali bezděčně 'dispenzacionalismus' ve svém výběru textů na podporu jejich prezentace evangelia. Intenzivně čerpají z vybraných veršů z Pavla a z Jana, aniž zmiňují evangelium o Království.

Metodicky je však riskantní odvodit informace o obsahu evangelia především z komunikace Pavla s těmi, které předtím evangelizoval. Vyprávění Lukáše ve Skutcích o tom, co Pavel kázal jako evangelium potenciálním konvertitům, jsou podivně anulována moderními evangelisty. Lukáš uvádí, že Království bylo nej-přednějším tématem Pavlovy evangelizační agendy (Skutky 19:8; 20:24, 25; 28:23, 31). Lukášovo naléhání na apoštolské kázání Království bylo vynecháno. Pavel přesně následoval svého Mistra a viděl své vlastní kázání jako pokračování Ježíšova kázání. Ježíš musí být slyšen, ne jen slyšeno o něm, aby zachraňující slovo mohlo zakořenit v srdci věřícího (Řím 10:14). To je přesně pointa podobenství o rozsévači (Luk 8:12, Mat 13:19), kde je kontakt se zachraňujícím poselstvím o Božím království základem pro obrácení.

Praktické účinky vpuštění Božího království do evangelia jsou v první řadě takové, že Ježíšovo poselství o Království bude obnoveno po dlouhé nepřítomnosti. To však bude nemožné, dokud není vymezeno budoucí Království. Zdá se, že doposud jsme postoupili jen málo dále, než jen říkali, že Království je v jistém smyslu přítomné a v jistém smyslu budoucí. Ale v jakém smyslu?

Zde musíme opustit naši dlouhodobou nechuť vůči Ježíšovu mesianismu. Musíme obnovit starozákonní základ prohlašování Království jako předběžného oznamování nadcházejícího Pánova dne, ze kterého vzejde na zemi všeobecný mír (Iz 2:2-4, Dan 2:44, 7:27, atd.). Jan Křtitel tak chápe poselství o Království (Mat 3:2-12) a nic nenaznačuje, že Ježíš zastával jiný pohled. On také prohlašuje, že Království je 'nablízku' (Mat 4:17).

Bylo by zcela mimo soulad s Ježíšovým prorockým, mesiášským výhledem trvat na tom, že on nebo Jan Křtitel zamýšleli stanovit lhůtu pro pokračování současného věku před příchodem Království, o jehož příchod se má církev modlit (Mat. 6:10). Říci, že Království je 'nablízku', neznamená, že přijde do určité doby. Proroci neustále předjímalí Pánův den jako 'nablízku'. Ježíš navázal na jejich volání. 'Naléhavost' Království vyzývá ty, kteří slyší poselství, aby spíše učinili naléhavé kroky k přípravě na ně, než aby stanovili datum pro jeho příchod. Ani Ježíšovo prohlášení, že tato 'generace' nepomine, dokud nenastane krize konce, není důkazem, že stanovil datum parousie. 'Genea' může být chápána jako 'současná zlá společnost organizovaná v odporu vůči Bohu'. Je to ten systém, který nebude nahrazen, dokud nebudou zakoušeny všechny apokalyptické bědy popsané v Markovi 13.⁴⁵

Ani proslulé předjímání Království v Markovi 9:1 nedokazuje jednoznačně, že Ježíš očekával, že Království přijde během několika let. Všichni tři pisatelé evangelií vidí naplnění Ježíšova pozoruhodného prohlášení v předjímaném 'příchodu' Království pouze ve vidění (Mat 17:9) při proměnění. Petr také chápal scénu proměnění – jako záblesk Království, jež přijde při parousii (2 Pet 1:16-18).⁴⁶

Evangelium o Království, které se neliší od evangelia milosti (Skutky 20:24, 25), nás vybízí k tomu, abychom věřili v Boží záměry, jak pro jednotlivce, tak pro svět. Je to v podstatě 'adventistické' poselství vyzývající nás k tomu, abychom s největší vážností nebrali jen to, co Bůh učinil v Kristu, ale to, co se chystá udělat, až pošle svého Syna zpět na zem. Je to poselství záměrné svou naléhavostí a spojením s velkým dnem parousie, aby motivovalo až do krajnosti. Realismus naděje inspirovaný slibem budoucího Království je nepostradatelnou součástí křesťanské výzbroje proti zastrašování. Poskytuje také silný stimul pro růst. A na naději,

⁴⁵ srv. C. E. B. Cranfield, *The Gospel According to St. Mark* (Cambridge University Press, 1972), 284. Když komentuje *genea* v Mk. 8:38, poukazuje na to, že 'věk' je primárním významem hebrejského *dor*, což LXX pravidelně překládá jako *genea*. Současná *genea* je navíc postavena Ježíšem do protikladu s časem, kdy 'přichází ve slávě svého otce', tj. na počátku nadcházejícího věku. Srv. Ž 102:18, LXX.

⁴⁶ srv. Cranfield, op. cit., 287: 'Výklad [Marka 9:1], který je (podle našeho úsudku) nejpravděpodobnější, se vrací k rané církvi, která vidí odkaz na scénu Proměnění'. To je silně naznačeno pečlivou poznámkou o počtu dnů v 9:2

kteřá je obsažena v evangeliu, je budována víra a láska (Kol 1:4, 5). Tato silná orientace poselství evangelia na budoucnost však byla zastíněna tradiční nevráživostí k židovského apokalyptickému rámci Ježíšova kerygmatu, který je v rozporu s naším gnosticky nakloněným pohledem na budoucnost. Zatímco většinou mluvíme o duších opouštějících zemi, Ježíš oznamuje vzkříšení života na zemi pro spasené (Mat 5:5). Zdědit Království nabízené evangeliem znamená vlastnit svět jako děti Abrahama (Řím 4:13). Znamená vládnout nad shromážděnými kmeny (Mat 19:28), řídit nový světový řád (1 Kor 6:2; Heb 2:5) a být zařazen jako občan Nového Jeruzaléma, města na zemi, s nímž je Boží království řádně spojeno (Luk 19:11). To vše není nic jiného než to, po čem toužili proroci. Je naší tragédií, že jsme se tak snadno vzdali Starého zákona jako zdroje vize budoucnosti. Přesně to Ježíš neučinil. Jeho evangelium je zakořeněné v Danielovi a v Izaiášovi (například 52:7), kde se spojuje jak nacionalismus, tak univerzalismus, a 'duchovní' se neodděluje od skutečných politických struktur působících na obnovené zemi.

J. Ramsey Michaels má pravdu, když hovoří o 'silně budoucí orientaci Ježíšova vlastního veřejného oznamování Království'.⁴⁷ Trvá také na tom, že Pavlovo vážné očekávání nadcházejícího Království není o nic méně zřetelné (1 Kor 6:9, 10; 15:50; Gal 5:21; Ef 5:5; 1 Tes 2:2; 2 Tes 1:5; Kol.5:11; srv. 2 Tim 4:1, 18). Jako prostředek nápravy naší současné vágnosti ohledně Božího království navrhuje, abychom se vzdali naší nebiblické dichotomie 'duchovního' a 'fyzického' ve vztahu k budoucím věcem.

Tendence mnohé křesťanské učenosti byla minimalizovat židovství nebo ethnicitu Ježíšovy vize Božího království postřehem, že on neměl žádný zájem o politické království nebo že by mohlo být založeno vojenskou silou nebo vzpourou proti římské vládě. Tichý předpoklad je, že nepolitické prostředky jsou nenacionalistické, což postupně znamená neutnické a nežidovské, ale místo toho 'duchovní' a 'univerzální'. Vlastně Boží království v židovském očekávání bylo duchovní i národní, univerzální i etnické.⁴⁸

Takové chápání Království harmonizuje přesně s takovým druhem Království předpokládaným Danielem (Dan 7:27) a Ježíšovými současníky (Žalmy Šal. 17:3-4), jakož i plně poučenými apoštoly ve Skutcích 1:6 (srv. Luk 19:11).

Starý argument, že 'skořápka' židovského mesianismu musí být svlečena z Ježíšova poselství, aby mohlo být poselství učiněno relevantním, se začíná drobit pod tlakem návratu k historickému židovskému Ježíši. Ve skutečnosti 'skořápka' není ničím jiným než apokalyptickým Královstvím, na které je Ježíšovo poselství soustředěno. Musíme od sebe vzdálit (ne bez studu, že jsme tak často 'přehodnotili' Ježíše tak, aby se hodil do našich vlastních předpokladů) své obrazy Ježíše jako helenizovaného spasitele, nebo jak říká J. Ramsey Michaels, 'dokonce i gnostika před jeho dobou'.⁴⁹ Možná jsme to my, kdo jsme se dopustili gnosticizace evangelia Království, protože jsme chtěli Ježíše, který je něco jiného než židovský apokalyptický prorok oznamující jako své evangelium stále ještě budoucí konec tohoto věku a s ním na Zemi přicházející Boží království.

Tento článek vyšel v EQ 64:2 (1992), 99-115

⁴⁷ *Kingdom of God*, 112

⁴⁸ op. cit., 114

⁴⁹ op. cit., 117